

5. UČEBNÍ OSNOVY

5.1 ČESKÝ JAZYK

Charakteristika vyučovacího předmětu

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Předmět Český jazyk zaujímá ve vzdělávacím programu stěžejní postavení. Znalosti, dovednosti, návyky a postoje získané v tomto předmětu jsou důležité pro osvojování poznatků v dalších předmětech a vzdělávacích oblastech.

Cílem předmětu je naučit žáky srozumitelně se vyjadřovat spisovnou češtinou v písemné i ústní podobě, dorozumět se v běžných komunikačních situacích, osvojit si dovednost hlasitého a tichého čtení s porozuměním a zvládat orientaci v různých textech. Současně je výuka vedena snahou vzbudit u žáků zájem o literaturu a úctu k rodnému jazyku.

Obsah vyučovacího předmětu Český jazyk je součástí vzdělávací oblasti **Jazyk a jazyková komunikace** a je tvořen především vzdělávacím oborem Český jazyk a literatura, který je členěn do 3 specifických složek: **Komunikační a slohová výchova**, **Jazyková výchova** a **Literární výchova**. *Komunikační a slohová výchova* je zaměřena na nácvik správné techniky psaní a čtení, ústní projev, rozvoj slovní zásoby. *Jazyková výchova* si klade za cíl osvojení správného užívání rodného jazyka v psané i mluvené formě. *Literární výchova* je úzce propojena s nácvikem čtenářských dovedností, seznamuje žáky se základními literárními pojmy, vede žáky k reprodukci zprostředkovaného díla a vyjádření vlastních pocitů. Ve výuce předmětu se jednotlivé složky navzájem překrývají a prolínají.

Předmět je vyučován ve všech ročnících. Ve 4. a 5. je posílen po jedné hodině z disponibilní časové dotace. Na 1. stupni činí rozsah výuky celkem 35 hodin týdně. Na druhém stupni je posílen o 1 hodinu z disponibilní časové dotace v 6., 7. a 9. ročníku, rozsah výuky činí celkem 18 hodin týdně.

Předmět je vedle vzdělávacího oboru **Český jazyk a literatura** tvořen následujícími tématy vzdělávacích oborů a tematickými okruhy průřezových témat:

- vzdělávací obor **Výchova k občanství** – vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích
- vzdělávací obor Informatika - Data, informace a modelování, sběr a záznam dat s využitím textu, využití obrazových modelů (myšlenkové a pojmové mapy), Algoritmizace, různé formy zápisu pomocí obrázků či textu, přečtení, porozumění a úprava kroků a informace o pravopisných jevech
- průřezové téma **Osobnostní a sociální výchova** - Rozvoj poznávacích schopností, Mezilidské vztahy, Komunikace, Spolupráce a soutěživost, Morální rozvoj
- průřezové téma **Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech** – Objevujeme Evropu a svět
- průřezové téma **Multikulturní výchova** – Lidské vztahy
- průřezové téma **Mediální výchova** – Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení, Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality, Tvorba mediálního sdělení

V závislosti na věkové kategorii žáků jsou ve výuce využívány aktivizující metody a formy práce, zejména didaktické hry, soutěže, práce ve skupinách, krátkodobé projekty, problémové úlohy, praktický nácvik. Výuka je doplňována vycházkami, besedami v městské knihovně, návštěvami filmových a zejména divadelních představení. Je využívána též školní

knihovna, výpočetní a audiovizuální technika – výukové programy na PC, nahrávky literárních ukázek, videokazety, vybrané televizní pořady. Pro upevnění učiva slouží pracovní listy, pracovní sešity, doplňovačky, křížovky. Výuka je dostatečně podpořena názornými pomůckami, při čemž pomůcky určené pro nejnižší ročníky mají výrazně činnostní charakter a umožňují manipulaci a vícesmyslové vnímání.

Výchovné a vzdělávací postupy uplatňované ve vyučovacím předmětu, které směřují k utváření klíčových kompetencí

Kompetence k učení

- učíme žáky ustáleným postupům při práci s různými zdroji informací - učebnicemi, čítankami, knihami, slovníky, encyklopediemi, různými druhy textů, pracovními listy, sešity
- dbáme na propojení výuky s praktickými situacemi
- přiměřeně k věku a individuálním možnostem seznamujeme žáky se základními pojmy z oblasti literatury a nauky o jazyce, ověřujeme a upevňujeme správnost jejich pochopení
- prostřednictvím prezentace výsledků jednotlivců či skupin při miniprojektech vedeme žáky ke srovnávání vlastních výsledků s ostatními

Kompetence k řešení problémů

- nacvičujeme se žáky odpovídající formy komunikace a chování v modelových životních situacích
- v rámci práce s texty a příběhy vedeme žáky rozpoznávání hlavní myšlenky, tj. k rozpoznání podstaty problému
- cílevědomě rozvíjíme u žáků komunikační dovednosti nutné pro identifikaci problémů a úspěšné řešení problémových životních situací

Kompetence komunikativní

- vedeme žáky k umění naslouchání, empatie, asertivity
- systematicky rozvíjíme a upevňujeme srozumitelný ústní projev a schopnost vést jednoduchý dialog, zapojit se do diskuze
- předkládáme žákům přiměřeně náročné umělecké i odborné literární texty, nacvičujeme čtení s porozuměním a orientaci v těchto textech
- postupně rozvíjíme a procvičujeme písemný projev včetně dodržování pravopisných pravidel
- na modelových příkladech nacvičujeme základní ústní i písemné formy společenského styku
- začleněním ICT do výuky učíme žáky využívat internet a digitální dokumenty jako další zdroj informací

Kompetence sociální a personální

- využíváme metody skupinové práce, jejichž pomocí učíme žáky respektovat pravidla týmové spolupráce a pochopit vliv vlastní činnosti na celkový výsledek skupiny
- při hodnocení vzdělávacích výsledků vyzdvihujeme i dílčí úspěchy, úsilí a snahu, čímž posilujeme sebevědomí žáka

- nácvikem komunikace v modelových životních situacích budujeme u žáků vzory optimálních mezilidských vztahů, posilujeme sociální chování a sebeovládání

Kompetence občanské

- seznamujeme žáky s lidovou slovesností, zvyky a literaturou jiných národů a etnických skupin, čímž je vedeme k toleranci k jiným kulturám
- učíme žáky odpovídajícím způsobům komunikace v různých krizových situacích včetně mimořádných událostí
- mezi témata zpracovávaná v rámci předmětu různými formami zařazujeme mimo jiné také téma zdravého životního stylu a ochrany životního prostředí

Kompetence pracovní

- dbáme na dodržování hygienických pravidel při nácviku čtení a psaní
- vytváříme optimální podmínky podporující koncentraci pozornosti při samostatné práci – tichém čtení, tvorbě písemného projevu apod.
- kladně hodnotíme vytrvalost, úsilí o úplné splnění zadaného úkolu

Kompetence digitální

- dáváme žákům prostor ke čtení elektronických textů s hlubším porozuměním, včetně porozumění významu obrazných symbolů (piktogramů)
- podporujeme žáky v získání dovedností a návyků spojených s psaním na dotykovém displeji a v orientaci v rozložení jednotlivých znaků, velkých a malých písmen, číslic a symbolů na klávesnici vedeme žáky k dodržování základních hygienických návyků při práci s digitálními technologiemi
- učíme žáky vybírat vhodné technologie s ohledem na zvolený formát sdělení (SMS, e-mail, chat)
- umožňujeme žákům využívání online slovníků (slovník spisovné češtiny, slovník cizích slov)
- vedeme žáky k odlišení vlastního a cizího obsahu, k vnímání problematiky autorství
- vedeme žáky soustavně a pravidelně k využívání vhodných digitálních technologií pro usnadnění komunikace ve škole i mimo ni podle komunikačního záměru a situace
- vedeme žáky k samostatnému rozhodování, které technologie jsou pro naplnění komunikační potřeby vhodné a proč
- vedeme žáky k vyhledávání a praktickému zkoušení nových technologií a aplikací podle vzdělávací a komunikační potřeby
- při tvorbě nových digitálních obsahů vedeme žáky k samostatnému a skupinovému kritickému posuzování spolehlivosti informačních zdrojů a informací jako takových a k dodržování zásad ochrany duševního vlastnictví